

Zdrowa dieta w przedszkolu

Piramida zdrowego żywienia została stworzona, w celu sprecyzowania których produktów należy unikać bądź ograniczać, a które są wskazane w codziennym jadłospisie. Piramida przypomina także o ruchu, który jest niezbędny do prawidłowego funkcjonowania całego organizmu, bowiem jak powiedział grecki filozof Arystoteles:

„Nic tak nie niszczy organizmu jak długotrwała fizyczna bezczynność”.

Dzieciom w wieku przedszkolnym zaleca się 4-5 posiłków w ciągu dnia. U dzieci obserwuje się zmienność apetytu w ciągu dnia i w związku z tym zmienność w wielkości spożywanych posiłków. W żywieniu dzieci zwraca się szczególną uwagę na wielkość i liczbę posiłków, przerwy między posiłkami i rodzaj spożywanego pożywienia. Całodzienne spożywanie powinno dostarczać dziecku odpowiednią ilość energii i składników pokarmowych – białka, tłuszcze, węglowodanów, witamin, makro i mikroelementów niezbędnych do prawidłowego wzrostu i optymalnego rozwoju. Planując posiłki trzeba wykorzystywać produkty z różnych grup. Produkty białkowe, czyli mleko, sery, jaja, mięso, wędliny i ryby w połączeniu z produktami zbożowo – węglowodanowymi (kaszami, warzywami) tworzą zestawy o wysokiej wartości odżywczej. Tłuszcze (świeże masło, oleje roślinne) dodane do potraw na surowo podnoszą wartość energetyczną i odżywczą, oraz smak potraw. Warzywa i owoce świeże oraz podawane w postaci jarzynki, surówki, soku lub napoju dostarczają witamin – zwłaszcza witaminy C i beta – karotenu oraz składników mineralnych. Produkty zalecane w żywieniu dzieci powinny charakteryzować się wysoką wartością odżywczą i jakością zdrowotną. Polecana jest żywność naturalna, świeża, przetworzona w niewielkim stopniu – świeże warzywa, owoce lub mrożone w okresie zimowym i wiosennym, mleko kefiry, naturalne jogurty, twarogi, jaja, wysokowartościowe wędliny, chude asortymenty mięsa, drobiu, ryby, produkty zbożowe oraz dobrej jakości tłuszcze jak masło, oleje.

Zmiany zwyczajów żywieniowych nie zawsze są korzystne z punktu widzenia zasad prawidłowego żywienia. W diecie domowej obserwuje się coraz większy udział żywności wysokoprzetworzonej. Wartość odżywczą takiej żywności z powodu stosowanych procesów przetwarzania ulega znacznemu obniżeniu. Także skład recepturowy, w którym znajduje się powszechnie stosowane w przemyśle spożywczym substancje dodatkowe, może budzić zastrzeżenia. Dotyczy to m.in. różnych napojów, soków, tłuszczów do smarowania pieczywa, gotowych dań obiadowych czy garmażeryjnych, serków smakowych, deserów, wyrobów cukierniczych.

Podstawowe grupy żywności to:

- produkty zbożowe,
- warzywa i owoce,
- mleko i produkty mleczne,
- mięso, wędliny, drób i ryby,
- tłuszcze.

Produkty zbożowe (węglowodanowe) powinny występować w każdym posiłku w ciągu dnia. W jadłospisie należy stosować urozmaicone ich rodzaje – ciemne pieczywo, kasze, płatki zbożowe, musli, makarony. Produkty z tej grupy są dobrym źródłem węglowodanów złożonych, białka roślinnego, ale o niepełnej wartości biologicznej (niedobór lizyny i tryptofanu) witamin z grupy B – głównie B1, B2, B6 i PP, a także błonnika regulującego pracę przewodu pokarmowego. Zawierają one też pewne ilości składników mineralnych.

Warzywa i owoce powinny być spożywane 3 – 4 razy dziennie. Są bogatym źródłem witamin (zwłaszcza witaminy C oraz beta – karotenu i innych karotenoidów), soli mineralnych i błonnika. Witaminy zawarte w warzywach i owocach mają działanie przeciwnowotworowe i przeciwmiażdżycowe. Potas, występujący w sporych ilościach w warzywach, obniża ciśnienie krwi. Błonnik w nich zawarty nie tylko reguluje pracę przewodu pokarmowego i zapobiega zaparciom, ale także obniża stężenie cholesterolu w surowicy o poprawia tolerancję glukozy. Zapobiega również nowotworom jelita grubego.

Mleko i przetwory mleczne są źródłem łatwo przyswajalnego wapnia, na które zapotrzebowanie w okresie intensywnego wzrostu (dojrzewanie) jest u nastolatków wysokie i wynosi 800 – 1200 mg/dobę. Mleko jest również źródłem wysokowartościowego białka i witamin B2, A i D. Młodzież, kobiety ciężarne i karmiące matki powinny spożywać 3 – 4 porcje mleka i jego przetworów. Bardzo korzystne jest stosowanie obok mleka sfermentowanych napojów mlecznych (jogurty, kefiry) i serów twarogowych. Żółte sery należy natomiast ograniczać, gdyż zawierają dużo tłuszczu i cholesterolu oraz soli.

Mięso (czerwone, drób, wędliny, ryby, jaja) powinny występować w co najmniej jednym posiłku w ciągu dnia, ale nie więcej niż 2 – 3 porcje. Są one produktami bogatymi w łatwo przyswajalne żelazo, pełnowartościowe białko i witaminy z grupy B – głównie witaminy B12, B6, PP. Należy wybierać chude gatunki mięs i spożywać je z umiarem. Spożywanie ryb, szczególnie morskich 2 – 3 razy w tygodniu, zamiast mięsa, należy do zasad profilaktyki niedokrwiennej choroby serca, ze względu na obecność bardzo korzystnych nienasyconych kwasów tłuszczowych z grupy omega 3. Nasiona roślin strączkowych szczególnie groch, soja, soczewica, ciecierzycy, będące również dobrym źródłem białka mają także znaczenie w profilaktyce miażdżycy.

Woda jest niezbędnym składnikiem pożywienia ze względu na rolę w regulowaniu temperatury ciała, transporcie składników odżywczych oraz w reakcjach biochemicznych w organizmie. Wodę przyjmuje się w postaci różnych płynów (zalecana ilość to ok. 1,5 l/dobę) oraz wraz z żywnością – wiele produktów ją zawiera, głównie owoce i warzywa (średnio do 0,7 l/dobę). Zwiększona ilość płynów jest konieczna w czasie upałów oraz podczas chorób przebiegających z gorączką, wymiotami lub biegunką. Również przy dużej aktywności fizycznej i poceniu się należy uzupełniać wodę w większej niż zwykle ilości.

Opracowała: Intendent przedszkola
Anna Szczepanik